

Григор Гачев

Гайдите на бай Добрин

– Хмм... А госпожата тук, колега? Диагнозата ви?

– Хистероидна кататония. Доста сериозна – някой стабилен невролептик ще я повлияе още първите ден-два, но за траен ефект вероятно ще е нужно продължително лечение.

Доцентът се усмихна криво.

– Съжалявам, колега, но грешите. Напълно разбираемо за току-що завършил студент, случаят е сложен. Но диагнозата е кататонна шизофрения. Обърнете внимание на безизразното лице, на емоционалната дисоциираност...

Прилекнах до леглото на бабката, и внезапно плеснах с ръце до ухото ѝ. Тя буквално подскочи.

– Какво правите, колега? Тук да не ви е...

– Кататонните шизофреници не реагират на звукови дразнителни, уважаеми господин доцент. – Измъкнах от джоба си връзката ключове, разтворих с пръсти окото на женицата и пузнах отвисоко ключовете над него. Миг преди да ги хвана току пред лицето ѝ, тя внезапно се присви и вдигна ръце да се предпази. – Нито на зрителни заплахи от този вид. Сколонен съм да държа на диагнозата си.

Посивелите гъсти вежди на доцента подскочиха.

– Хм... По дяволите... Браво бе, момко. Кръжочник по психиатрия ли си?

– Съвсем случайно го забелязах. Шанс...

– Стига, стига. Виждам, че те бива... Тук, в последната стая, е бай Добрин. Той в момента е навън, да се поразходи. Загуба на паметта, предполагаме мозъчно сътресение. Като го докараха, първите няколко дни беше здравата объркан – не знаеше коя година сме, коя е столицата на България, гледаше всичко, все едно за пръв път го вижда. Помнеше само името си. Пък може и него да бърка, кой знае...

– Откъде е?

– Намерили са го на пътя между две родопски села. Загубил си е и документите. МВР вече трети месец издирва самоличността му, ама никаква следа. Или просто ги мързи, или се боят да действат. Нали сега с тия непрекъснати промени на власти, бесепета, седесета, не знаеш утре кой какво ще нарежда...

– Някаква идея от дрехите, или багажа му?

– Стари скъсани работни дрехи, без нищо в джобовете, и без багаж. Ръцете му са деликатни, без мазоли, надали е физически работник. А диалектът му е някакъв селски, сигурно родопски, де да знам. Просто го държим тук, докато се опомни, или МВР открият кой е. Не създава

никакви ядове, приятен е. Мъкне в стаята си какви ли не боклуци, ама го търпим, може да му помагат да си припомня... Радвам се, че ще назначаваме точно теб. Как е професор Гачев?

– Благодаря, добре. – Вкиснах се моментално. Бащата така и не разбра, че ме бива и сам. Родител – какво да го правиш. Ако и този път се е обадил да ходатайства...

– Хем имаш протекции, хем си знаеш – такива са рядкост. Хайде сега да ти покажа как се пише отчет за дежурство...

* * *

Психиатричните клиники са интересни само по книгите и филмите. Сутрин идвах в големия комплекс на Медицинска академия, следобед си тръгнах. Понякога дежурях, и толкова.

Нещата започнаха именно на едно дежурство. Тъкмо бях привършил следобедната визитация, когато санитарят пристигна разтревожен:

– Таман бях извадил прането, докторе, и вратата на пералнята се хлопна и заклони. Не съм я чоплил, не ме наказвайте, моля ви!

– Спокойно, Методи, няма да те накажем. Защо не я понапънеш малко?

– Изотвън не може, трябва отвътре да се блъсне! Преди две години така беше заклонила пералнята в кожните, тя е същата като нашата, и майсторите цялата я разглобиха, за да я освободят. А нашата е взидана в стената, няма как! Загазихме...

Усмихнах се. Тук мозъкът ми почваше съвсем да мухлясва – време беше да го поразмърдам. Хвърлих поглед на трансформаторчето на радиото – правоково. Изключих го от контакта и от апарата.

– Докторе бе, туй защо ти е?

– Ей сега ще избием изотвътре вратата на пералнята с него. – Взех и една солничка от масата и заслизах надолу. – И с йозе от микробиологията – би ли претичал да ги помолиш да ти дадат за малко едно?... Спокойно, не съм мръднал... Сериозно, не се шегувам. Ще видиш.

Свалих филтъра на пералнята, изсипах солта на свитата си длан, подложих я на отвора и духнах солта вътре в казана. След това оголих жичките на трансформаторчето и ги пяхнах в отвора, като внимавах да са раздалечени и да не допират метала. Поставих по ръбовете на отвора смачкано найлоново пликче, да уплътни, и прихлупих обратно филтъра. Отвъртях крана, който пълнеше пералнята, изчаках да се влеят десетина литра, колкото да покрийт щръкналите в казана жички, и включих трансформаторчето. От филтъра едва капеше – чудесно.

След малко откъм стълбите се чува стъпки. Методи държеше с два пръста йозето, и ме гледаше, все едно съм особено опасен луд:

– Докторе бе, това ли искаш? С него калта от ушите си не можеш изчопли, да ме прощаваш. Я го какво е нежно...

– Спокойно... – Петстотин милиампера, ако вярвам на надписа на трафчето. При стандартна ефективност на електролизата към шейсетина процента в разтвор със сол, излиза по около седемдесетина милимола водород и трийсет и пет кислород. Двайсетина процента за загуби през недобре уплътнената врата, водородът е доста течлив. Ако за избиването ѝ са нужни към хиляда и двеста нютона тласък, при специфична енергия на съединяването на водорода и кислорода... Грубо идеше към петнайсетина минути. Сега само да прикрепя йозето на върха на една пръчка, че водородът ще е чак в горната част на казана. Ама пръчка в пустото мазе никъде...

– Докторе, да щеш туй? – сепна ме глас. Не бях забелязал кога бай Добрин е слязъл и се е приближил. Сините му очи ме гледаха изпитателно, и по устните му играеше лека усмивка. В ръката му имаше дълъг и дебел тел, и парченце жица.

За каквото и да ги беше донесъл, щяха да ми свършат работа. Взех ги и привързах йозето на върха на тела, с платиненото ухо нагоре. Погледнах си часовника – течеше шестнайсетата минута. Изключих трафчето, свалих си престилката, сгънах я и омотах с нея дръжката на вратата на пералнята.

– Идете двамата ей там, зад ъгъла, и чакайте. Ще има малко пуф, колкото да отвори вратата.

Бай Добрин тръгна към ъгъла и задърпа след себе си окончателно шашнатия Методи. Изчаках ги да се скрият, свих се до пералнята така, че да не съм на пътя нито на вратата на пералнята, нито на отвора на филтъра. Отхлабих капака му, изчаках водата да изтече, отворих го, издърпах пликчето и жичките на трафа, и пхнах тела с йозето. Правилно бях предположил – имаше кривки, докато влезе в казана, нямаше да мога да прокарам запалена клечка през тях.

Гърмежът беше по-силен, отколкото очаквах – или бях недопресметнал нещо, или бях надценил загубите. Вратата се отвори рязко, завъртя се на пантите и се удари в стената така, че ако не беше престилката ми, сигурно щеше да се счупи. От филтъра пръснаха фини пръски, и от тавана се посипа прах.

Бай Добрин се увери с бърз поглед иззад ъгъла, че съм добре, и довлече Методи обратно. Той гледаше смаяно пералнята, после мен, после

пак пералнята, после пак мен...

– Затвори си устата, Методи, че ще изгълташ всичкия прах. И бягай да върнеш йозето на микробиолозите. Благодарни им от мое име, и не им казвай за какво сме го използвали. Хайде!

Бай Добрин ме гледаше, сякаш чакаше да кажа нещо.

– При електролиза на вода се получава смес от водород и кислород – гърмящ газ. Солта е, за да подобри проводимостта на водата. А платиеното ухо на йозето е катализатор, кара водорода и кислорода да реагират дори при стайна температура. Нещо като запалката на бомбата – обясних аз, докато се качвахме по стълбите.

– Туй де си научил, докторче? Да прайш гръмове с тоци?

– И без тоци мога. С каквото си поискам, с това ще ти направя гръм.

– Много се фалиш, докторче. С локум можеш? – Той ми даде знак да влезем в кухнята, и ми посочи полупразната кутийка локум на масата.

Внимателно извадих парченцата локум от кутийката, като остъргнах от всяко пудрата захар. Събрах я, свих листчето оризова хартия на тръбичка и насипах захарта вътре. Взех старото пробито кошче за боклук, което стоеше празно в ъгъла, и го похлупих на масата с дъното нагоре. Драснах клечка кибрит, бързо духнах захарта от тръбичката през една от дупките на кошчето, и пъхнах вътре и клечката. Чу се рязко „пак!“, и кошчето се удари в тавана.

– А ти, бай Добрине? Ще покажеш ли какво можеш? – подкачих го аз. Току-виж получа някакъв ориентир кой е и какъв е.

– Че мож. Втор месец вече нищо не прайм тука.

– Какво ти трябва?

– Ше го намерим в боклука, там сичко има. Ела след към къде... Бе, кога сенката от комина ни стигне оградата.

* * *

Отидох при кофите зад сградата дори малко предварително, от любопитство. Заварих бай Добрин да търка старателно парче счупен статив от микроскоп в квадратна тротоарна плоча.

– Огън се пали с дърво и дърво, бай Добрине. С камък и метал се секнат искри. Ама с алуминий и бетон надали, желязо и кремък ти трябват...

Пациентът не ми обърна никакво внимание. Остави парчето статив настрана, събра внимателно с листче хартия натрупалия се метален

прах, и го изсипа върху парче фолио, до купчинката вече настърган. Забелязах отстрани подредени няколко хартиени пакетчета, мръсни до неразличимост какво пише на тях.

– Туй ще да стига. Сега малко ръждица. – Той отиде до оградата, подложи до нея парче вестник, и с плочата застърга по ръждивите й плоскости. След мъничко събра пълна шепа ръжда. Стри я с друг камък върху плочата на ситен прах, огледа я, и се усмихна:

– Как се викаше, докторче... Даваме ли газ?

– Даваме, даваме – усмигнах се. Какво ли ще стане?

Бай Добрин прецени на око двете купчинки, и махна мъничко от ръждата. Изсипа я при алуминиевия прах, добави по още нещо от две от мръсните хартиени пакетчета, и разбърка всичко хубаво. Домъкна две тухли, постави плочата на тях, и изсипа купчинката смес в средата й.

– Термит ли ще правиш? А магнезиева лента, да го запалиш?

Мъжът вдигна от земята последното пакетче. Беше ми смътно познато на вид, въпреки мръсотията, и когато изсипа от него жълт пращец в шепата си, се сетих – сяра. Внимателно я разбърка отгоре-отгоре в купчинката. Измъкна от джоба си кутийка кибрит, отдели една клечка, смайващо сръчно остърга главичките на другите, и много внимателно стърка и тях на прах, който размеси съвсем на повърхността на купчинката.

– Сега, докторче, гледай. Ама от по-далеч, че инак пърлаж. – Той драсна последната клечка, забодя я на върха на купчинката и бързо се дръпна назад.

Купчинката изсъска рязко, и от върха й се вдигна фосфорен дим. Секунда по-късно усетих задушлива миризма на сяра. Отстъпих две-три крачки назад. В момента, в който спрях, през облака дим нещо просветна вишневочервено, и за секунда премина през жълто в ослепително бяло. Лъхна ме такава топлина, че усетих как косъмчетата на веждите ми се гърчат и пърлят.

Наложи се да изчакаме към петнайсетина минути, преди да можем да се приближим. Димът обаче се разсея почти веднага, и отдалече картинката се виждаше чудесно. Самоделната смес на бай Добрин беше прогорила широк отвор в плочата, и разтопеният като масло бетон беше остъклил върху настилката отдолу петно с диаметър около половин метър.

– Мамка му!... Разтопен бетон да попие в бетон – това са над четири хиляди градуса!... Бай Добрине, как сметна толкова точно съотношението? А тоя номер с трислойната запалка непременно ще го запомня,

разкошен е!

Бай Добрин ме гледаше добродушно, и леко иронично.

– И какво добави за катализатор? Не можах да различа какво пишеше на пакетчетата. Калиев перманганат, вероятно, заради мангана? И какво още?

– Дреболии, докторче. Да се прибираме, че стъмва.

В кабинета на дежурния лекар седеше отскорошната гордост на клиниката – чудото на българската компютърна индустрия, Правец-16. Беше си седял два месеца в кашона, докато не постъпих на работа, и не го видях. Сега денем на него се пишеха отчети, протоколи и статии, а вечер дежурните лекари щастливо се развличаха с игри, и ми благодаряха. Бях твърдо решил тая вечер да взема деветнайстото ниво на „Арконоид“.

– Влез, бай Добрине... Я кажи, химик ли си по професия? Или металург? Или монтажник? – Надали, с тия деликатни ръце, ама все пак предположения.

– Не ще да съм... Докторче, май те бива по тия работи, как ги казваха, не мога да се сетя... Като с водорода и кислорода, и после със захарта.

– Химия? Химичните съединения и реакции?

– Май да. Специално ли си ги учил?

– Не. Просто... мисля. Съобразявам какво ще стане, и си правя сметка. Тия неща ги знае всеки, ама не всеки се замисля.

– А с друго? Гледах те оня ден, оправил на доцента колата за едно ядене време. Откак съм тук, не е мръдвала – тръгна я. Пък досега трима майстори идваха, с дни се мъчиха, никой нищо не направи... И за кръстословици всеки тебе пита. И как точно става избухването на свръхновите знаеш – чух те преди две седмици да го обясняваш на оная мома от счетоводството, дето ти се лепеше. И на Петрова фикуса съживи, с оная смеска от лабораторията, микроторове ли беше?... Не съм видел нещо да го не знаеш и можеш. Бая ще да си умен.

– Не съм аз умен, бай Добрине. Другите са глупави... Не ме гледай така иронично. Всичките тези неща и те ги знаят, или поне повечето, ама не се сещат да мислят, и да ги съобразяват... – Пуснах играта, и затобивах топчето.

Очите на бай Добрин искряха.

– И с тая маймунария тук ли си толкоз добър? – Той потупа компютъра.

– Недей да го тупаш силно, деликатно нещо е... Предполагам. Бях

председател на студентския клуб „Компютър“, заемал съм челни места по национални компютърни олимпиади... Съветвах ме да съм се хванел с компютри, щял съм да изкарвам бая повече. Ама аз реших да ги зарежа, заради медицината. Няма как две дини под една мишница.

– А мож ли ми обясни тогаз те това? Някъде вътре там нещо удря топчето, и пуска разни работи, а ти го гледаш тук осветено някак?

– Не. Нищо от това, дето го виждаш, не съществува. Компютърът смята как точно ще хвърчат изстрелите, как ще отскачат топките, и кога на коя тухла ѝ е ред вече да се счупи. И рисува на екрана какво кога се получава според тези сметки.

– Бая бързо ще да смята. Щом насмогва, все едно наистина го правиш...

– Прав си, бая бързо смята.

– А мож ли тогаз ми сметна едно нещо, как ще е, ако наистина го правиш?

– Какво?

Бай Добрин изчезна по коридора, и след мъничко донесе от стаята си голям гумен мях, очевидно също изровен от боклука, и с вързана отпред метална тръба с дупки от всички страни, очевидно пробивана на ръка. Сетих се, че в стаята му имаше стара ръчна бормашина, сигурно също изровена от боклука.

– Каква е тая гайда? И свирката отпред от тръба за охладител ли е?

Бай Добрин наду мяха, и го притисна под мишница. Не се чу никакъв звук.

– Кат стисна... как го рече, гайда ли? Гайдата, и свирката тука духа отпреде, нали? Не да речем през ей оттука настранито?

– Нормално. Това е най-правият път за въздушната струя. – Забелязах, че в началото на свирката има пъхната по-тънка тръбичка, която образува сопло.

– Да, ама дупна ли леко от ей тука отстранито, задухва вместо отпреде ей оттатъто. Все едно като кола с кормило – ти въртиш кормилото слабо, па колата завива силно. С малко сила много сила водиш.

– Да. Леката струя отклонява малко силната, и тя излиза от другата дупка. И какво?

Бай Добрин измъкна от джоба си наръч най-разнообразни тръби с дупчици. След това изрови от другия стиска парчета от тръбички за системи.

– Ако вържа оттатъто ей тая свирка, тя прави силната струя на три по-слаби. И след това ако вържа с маркучетата тая дупка с тая, тая с тая,

и тая с тая, какво ще стане? Без да тебе аз да духам отникаде, само гайдата стискам?... Тези двенките доле виж. А?

– Хм... Въздухът излиза ту от едната, ту от другата... Ха! Че това е въздушно-струен осцилатор!

– А вържа ли още две свирки, ей такава и ей такава, и първата тука, па другата тамоте? И те тая дупка я вържа с маркуче с тая, тая с тая, па тая само я затапя с палеца?

Не можех да разбера за какво служи нещото в ръцете на бай Добрин, но беше интересно. Въздушната струя излизаше на равни интервали последователно през четири от дупките, и ги редуваше без спиране.

– А ако оттапя палеца?

Внезапно редът на излизане се промени – втора, четвърта, първа, трета. И пак, в затворен цикъл.

– Хм... Бай Добрине, за какво ти е това?

– Ако ти го покажа, ама не стискам гайдата, мож ли каза от кои дупки как ще духа? – Той бързо размести две от свирките. – Тъй?

Опитах се да проследя как ще се регулира въздушната струя, но бързо загубих сметка. Просто не успях да запомня всяко управление, и да преценя забавянията.

– Няма да можеш – поклати глава бай Добрин. – Пробвай с маймунарията. Опитах още два-три пъти, кипна ми и се лепнах на компютъра. Ако опишем всяка от свирките като комбиниран забавителен тригер, и направим четири масива – с разположенията на дупките, с дистанциите им, с входовете и с изходите, трябва да мога да опиша нещата програмно...

– Ще духа на прекъсвания от тази дупка тук, а между прекъсванията ще духва ту от ей тази, ту от тази, ту от тази, в този ред. Нали?

Бай Добрин притисна мяха. Опипах дупките. Бях улучил ритъма, но не и поредността.

– Чакай малко, мисля че хванах къде ми е бъга в програмата... Сега?

Този път стана перфектно. Бай Добрин отново размести свирките – програмата ми отново даде правилен резултат. След третото разместване пак хванах грешка, но след като я оправих, заработи желязно. Дори когато всички свирки бяха свързани, и последователността на струите започна да се повтаря веднъж на повече от трийсет такта, компютърът пак я предсказа абсолютно точно.

– Доволен ли си, бай Добрине? Компютърът е по-малък от гайдата ти, пък повече работа върши.

– А колкото сто такива гайди ще свърши ли работа? – вдигна вежди пациентът ми.

– Ще свърши – успокоих го аз. Маниакална психоза? Надали, никакви други признаци. Чист обесивен синдром? Чак толкова чист няма в реалността. Я да видим ще излезе ли още нещо... – Можеш ли да ми опишеш как трябва да изглеждат стоте гайди? Да видим.

Бай Добрин придърпа лист хартия и молив от бюрото, и съсредоточено се зае да изписва някакви странни знаци. Приличаха мъничко на руни, и мъничко на китайски йероглифи, но не бяха нито едното, нито другото. Скоро целият лист беше покрит с тях. Пациентът ми ги провери внимателно два пъти и се усмихна:

– Те ти ги стоте гайди. Сто и две са, де.

– Не разбирам. Не ми приличат на схеми. – Шизофрения? Те си изобретяват собствени знакови системи. Но при нея няма амнезия, а и той очевидно е без емоционална дисоциация... Някакъв особено нетипичен случай, сам по себе си?...

Бай Добрин взе втори лист и започна да рисува на него, като хвърляше погледи към началото на листа със знаците. След малко ми го подаде:

– Това е първата гайда. Позна ли я?

– Тази, дето я сметнахме накрая! – Рисунката беше просто великолепа, някакъв странен хибрид между реалистично изображение и схема, с минимум детайли, и с обозначени върху по-предните неща къде и как се свързват тези отзад. – Художник ли си?

Бай Добрин задраска първия знак на листа, без да обърне внимание на въпроса ми.

– Точно така. Нея вече я имаме. А сега ето ти втората... – Той придърпа нов лист.

Описвах схемите на компютъра като бесен, и няхах търпение да разбера какъв е тоя газово-флуиден табернакулум, и за какво служи в очите на пациента ми. Някъде към седемдесетата „гайда“ на вратата се позвъни – беше дошла сутринта, и колегите ми идваха на работа.

– След седмица пак съм дежурен, бай Добрине. Тогава ще довършим.

Възрастният мъж само сви рамене.

* * *

На следващото дежурство довършихме програмата, и на сутринта имахме точен резултат какво ще се получи. Последователност, дълга

малко над седемнайсет хиляди такта, през които всяка от сто деветдесет и седемте изходни дупки има определен ритъм. Бях почти задръстил харддиска с описанието ѝ.

– Каж ми сега, бай Добрине, за какво ти е това? Не се притеснявай, ще те разбере. – Или поне ще те диагностирам най-сетне, помислих си.

– Това е само половината работа, докторче. Другата половина е да се просвири, наистина.

– Да се направят сто и две гайди, и да се вържат заедно? И за какво ти е все пак?

Бай Добрин отново ме изгледа добродушно, и леко иронично.

– Тука съм да ми помогнеш да стана който съм бил преди, нали?

– Точно така. – Личностна дисоциация? Множествена личност?...

– Ще стана който съм бил преди, когато успея да просвирия това. Ще се върна при познатите ми неща, хора, всичко.

– Добре, ще ти помогна. Но как да вържем толкова гайди? – Хистероидна амнезия? И ритуал, който да отключва връщането на паметта?

– Нема как с гайди. Требва всичките дупки да са на един ред, от първата до последната, наравно една от друга, и реда да е малко по-къс от моя разтег. И цялото, на дължина, ширина и висина да е не повече от дължината на реда с дупките. И още нещо има, ама аз ще го направя.

– А защо ти е все пак, ще ми кажеш ли?... Иначе няма да го направя. Няма да ми е интересно.

Бай Добрин се поколеба малко.

– Накрая. Става ли?

– А как ще направим това чудо?

– Твоя работа, докторче. Ти си оттук, ти ги разбираш тея шуротии и маймунарии.

* * *

– Това, бай Добрине, се нарича киномашина. Тя по принцип е за друго, ама ние ще я използваме за наши цели. Виждаш ли лентата между двете ролки? В нея са пробити десет реда дупчици, според когото духа или не духа от първите десет дупки на гайдите ти. Като се завъртят ролките, ако от едната страна на лентата духа постоянно, от другата ще излиза въздух точно като от десетте дупки.

Бай Добрин огледа киномашината и поклати глава:

– Само десет нема да стигнат. Требе сичките.

– Ако удължим въртелите, и вместо по една ролка им сложим по

двайсет една до друга, ще имаме място за всичките дупки. Въздухът ще влиза от дупките в лентите в раздалечаващи се тръбички, и техните дупки вече ще са на равни разстояния, малко под един твой разтег. Взел съм от старите складове на кинематографията осветени ленти – на нас ще свършат работа. И съм приспособил перфоратор за перфоленти, да пробива кинолентата. За две седмици ще направи последователностите, които сметнахме. През това време ще направим и тръбичките, и ще сме готови.

Бай Добрин огледа критично схемата.

– Тия ролки ще тебе много гладко да се въртят, да не бързат или бавят. И да не е много бърже, а и много бавно не е хубаво.

– Ще ги върти мотор от бензинов трион. Пак той ще върти и компресора за въздуха. Ще има достатъчно гориво за дни работа, и ще му сложа регулатор за точната скорост. – Доцентът беше не по-малко любопитен от мен какво ще стане, и беше пуснал връзките си в снабдяването на Медицинска академия. – След две седмици ще го имаш готово.

– Ще съм ти благодарен от сърце, докторче – усмихна се бай Добрин. – Ще се оправя още същия ден. Помни ми думата.

* * *

Имаше няколко непредвидени сбоя в работата – грубо направеният перфоратор често заяждаше, и късаше лентата или се чупеше. След месец обаче всичко беше готово. Монтирана върху скована от дъски платформа, странната машина стоеше зад клиниката, и бай Добрин я оглеждаше и клатеше одобрително глава. Монтира пред отворите на тръбичките метална лайсна, отрязва я да е дълга точно колкото тях, и обяви нещото за готово.

– Кога ще свирим, бай Добрине? – подкачих го аз.

– Следобеда. Ама първо да идем извън града. Не бива тук.

– И камион ли да търся, да ни прекарва? Ох, човече, човече...

– Кротко, докторче, нема да ни тебе нищо. Ела след следобедната визитация, ще видиш.

Когато слязох долу, бай Добрин се въртеше безпомощно около машината.

– Как се пуца туй нещо? – Беше облякъл някакви вехти парцали, може би някога били работен комбинезон.

– С тази връв. Дръпваш я, двигателят пали.

– Така?... Имаш ли по тебе некакви по-големи жезла? Над връзка ключове?

Кимнах отрицателно.

– Хубаво. Дигай се при мене.

Бърмченето на мотора заглушаваше тихичкото свистене на въздуха през дупчиците в лентите. Бай Добрин взе от металната рама голяма топка уплътнителна смола, сигурно извадена също от някоя кофа, и започна да къса от нея парченца и да запушва някои от дупките. След това измъкна от джоба си найлоново пликче, в което имаше топка от нещо като червеникав пластелин. Намаза с него лайсната пред тръбичките.

– Какво правиш, бай Добрине?

– Тръгваме. Дръж се! – В ръката му се появи парче фаянсова плочка, той драсна с него по намазаната лайсна, и тя внезапно пламна с лилав пламък. Бай Добрин прекара пръсти по дупчиците като опитен пианист, и пламъкът се изравни като подрязан, след това по него запробягваха бързо ситни вълнички, почти като мержелеене. Внезапно усетих как се издигаме и поемаме към оградата. Възрастният мъж бързо прекара ръце по дупчиците, две по-големи вълни пламък пробягаха от краищата към средата на лайсната, машината набра височина и излетя над улицата. Огледах се изплашено – светът наоколо се кривеше, все едно го гледаш през вода.

– К-какво става?! Бай Добрине?! Какво е това?!

– Отиваме да се оправя, докторче. Дръж се яко, че понявгаш друга.

– Целият град ще ни види!

– Нема как, не се видим. Дръж се!

Машината бързо летеше на двайсетина метра височина. Понякога рязко се раздрусваше – нямам представа от какво. Скоро София остана зад гърба ни. Насочвахме се на югоизток, над Лозенската планина.

– Требе да минем до Родопите първо. Да свършим нещо – поясни бай Добрин, докато пръстите му играеха и местеха запушалките от смола от една дупка на друга.

– Господи... Това лети!

– Не лети. Не знам думата. Мести се? Пътува?...

Въпреки че пейзажът се точеше под нас със смайваща бързина, не усещах никакъв вятър. До не повече от петнайсетина минути Рила остана вдясно, и под нас се занизаха Родопите. Скоро загубих представа точно къде сме. На едно място бай Добрин намали скоростта и спусна машината на земята, в средата на дълбока долчинка. Прекара ръка между тръбичките и лилавия пламък, и той угасна.

– Тука сме. Мож ли ми помогна да дигна нещо? – Той слезе от платформата и бързо разархвърля купчинката камъни близо до нея.

Скоро изпод тях се показа нещо... странно. Беше продълговато, правоъгълно, дълго малко над метър и половина, и широко и високо по трийсетина сантиметра. Не приличаше нито на каменно, нито на метално – напомняше ми на твърдосплавна пластина от синтеруван метален карбид. Почти през средата му минаваше груба цепнатина, очевидно спукване.

– Внимавай, бая тежи...

Двамата заедно вдигнахме нещото на платформата. Едва тогава забелязах, че по единия му ръб, по цялата дължина, има редица дупчици. Цепнатината минаваше през две от тях. Възможно ли е това да беше... прототипът на шуротията до мен?! Кой го беше построил? Как? И как, по дяволите, правеше това... местене?!

Изпод нещото се показа пакет, увит в метално фолио, или може би фолирана пластмаса. Бай Добрин го разви и измъкна някаква странна дреха, също като от метално фолио. С две движения смъкна старите парцали – оказа се под тях гол – и навлече дрехата. Беше му точно по мярка.

– Чакай ме малко, докторче, трябва да върна тия...

Той взе парцалите и бързо закричи нагоре по склона. В момента, в който го прехвърли, аз хукнах след него. Отвъд хълма обаче имаше само полузапустял бостан, с щръкнало сред него плашило, останало без дрехи. Бай Добрин стоеше до него, и старателно му закачаше старите си дрехи.

Върнахме се при платформата заедно. Той обиколи с поглед долчинката и ми кимна:

– Оттука ще е.

– Какво?

– Връщането. При нещата, хората и местата, които знам.

– Бай Добрине... Ти откъде си?

– От... някъде. Прощавай ме, докторче. Не го знаеш.

– Паралелна вселена? Бъдещето?... Обеща, че ще ми кажеш!

Продълговатото лице на бай Добрин беше много сериозно, и малко тъжно.

– Прощавай ме, докторче. Обещах, ама те излъгах. Не мога да ти кажа. Хем не бива, хем не мож го разбра лесно, много и много тебе да говоря.

– Добре де... Не бива, ама си ми обещал – излъжи пък онези, дете не бива зарад тях!... Или поне по средата някак – така е най-справедливо. Нали? Откъдето и да си дошъл, без мен нямаше да се върнеш обратно. Заслужавам да знам.

Бай Добрин седя известно време, опрял глава на свитите си ръце. След това ме погледна в очите.

– Докторче, ако имаш една такава машина, да може да пътува не само от София до Родопите, ами и от сега до преди десет години, и обратно, що ще я прайш?

– Машина на времето?... – Замислих се. – Де да знам. Сигурно ще оправям историята.

Спътникът ми стана, превъртя ролките малко напред, отпуши някои тръбички и запуши други, и отново намаза и запали лайсната. Лилавият пламък сега пулсираше, и по него пробягваха къдрави вълнички, в които мъжът до мен внимателно се вглеждаше.

– И как ще я оправяш?

– Амиии... Сигурно щях да спася „Титаник“, примерно. Щях да ги предупредя да не се блъснат в айсберга. Да спася над хиляда души.

Бай Добрин прекара пръсти по дупките и се вгледа внимателно в лилавите вълнички.

– А знаеш ли, че заради потъването на „Титаник“ са приети правила, които са спасили живота на стотици хиляди хора? И че ако спасиш тези над хиляда, ще загинат над сто хиляди, докато се приемат пак такива правила? – Селският му диалект внезапно беше изчезнал някъде.

– Амиии... Де да знам. Може би щях да ида и да убия Хитлер. Или Сталин. Или и двамата. Щях да спася десетки милиони.

– А така пък двестатина години по-късно щяха да загинат седем милиар... – Той се сепна. – Можеше да загинат, де.

– Глупости! – Стресът от смайването и летенето преминаваше в гняв. – Какво искаш да кажеш – че всичко свястно в историята ни не го правим ние, ами някой друг заради нас?

– Не. Просто помагаме в ключови моменти...

– Кои сте вие, дето помагате? – Усетих се, че няма да ми отговори. – И в кои ключови моменти, ако мога да знам? Само ми мотаеш главата.

Бай Добрин ме измери с познатия ми добродушен, и този път леко тъжен поглед:

– Докторче, питал ли си се как така толкова пъти големите злини са се разминавали съвсем на косъм! Всеки път.

– Кои големи злини?

– Ами, примерно когато Хитлер се опитва да плени датската тежка вода. – Той отново се загледа в лилавите пламъчета. – Не е успял за само час. Ако беше, щеше през 1942 да има атомна бомба, и да завладее света. Знаеш ли накъде щеше да тръгне тогава историята?

– Не...

– А и без нея, ако беше превзел Сталинград, щеше да сломи Съюза, преди Щатите да му обявят война. И пак да победи света. Пак не успя на косъм... Как, пак тогава, американски самолети случайно свалиха точно самолета на Ямамото – адмиралът, който иначе щеше да разгроми Щатите... Дори с „Титаник“ потъват над хиляда души заради недостатъчно лодки, но пък всички, побрали се в лодките, са спасени, почти като по чудо. Мислиш ли, че всичко това става от себе си, ей така?

– Че защо не?

– Че преди двеста години, когато се решава дали Съединените щати, бъдещият господар на света цял един век, да са свободна държава, или империална колония, натежава само един глас? И той, понеже един от най-големите поддръжници на колонията за една нощ си сменя мнението, и произнася такава пламенна реч, че убеждава и десетки други?... Че през седемдесетте при тревога един съветски генерал, напреки на всички доказателства от радарите и прочее, заявява, че Щатите не нападат Съюза, и спира изстрелването на ракетите – и чак после се оказва, че е бил прав? Колко дълга и точна последователност от събития е била нужна, за да стане Ганди привърженик на мирното действие, а не на насилието? И още ум ти не побира колко други пъти, дето не знаеш... Хиляди години. Непрекъснато. Всеки път, когато човечеството е заставало на ръба, случайно нещата все тръгват накъдето трябва. Питал ли си се защо? Ти, дето уж мислиш над това, което знаеш?

– Хм...

– Повече нямам как да ти кажа, докторче. Прощавай. Сега сполай ти. Иди ей там горе на хълма, и не гледай насам за малко.

– Благодаря ти, бай Добрине! – Прегърнах го силно. Той в първия момент се сепна, след това ми отговори със същото.

... Когато вдигнах очи, долчинката беше празна. Все едно никога в нея не беше имало никой.

* * *

Бай Добрин направи всичко възможно, за да скрие какъв е, откъде е и как се пътува натам и обратно. Да не ми даде достатъчно, за да разбере. Само че може и да не е успял.

Листовете с рисунките на гайдите му, естествено, изчезнаха заедно с него. Компютъра намерихме чак на следващия ден, хвърлен от четвъртия етаж долу зад сградата. Доцентът щеше да се скъса от ядове. Не знам дали повече заради компютъра, или защото не разбра какво е

станало с бай Добрин и машината – казах му, че не съм разбрал кога и как е изчезнал. Сигурно и досега се чуди как възрастният мъж я е отмъкнал цялата.

Харддискът на компютъра обаче беше оцелял. Оста на шпинделите беше разбита, но плочите бяха здрави. С части от два подобни харддиска и близо месец часовникарско търпение успях да го пусна наново, и да сваля описанията на „гайдите“ на бай Добрин, и алгоритмите за изчисления... В момента до мен стои точен дубликат на машината му.

Парченцето червеникава лепкава материя не беше голямо, но се оказва предостатъчно за химически анализ. Чудя се как бай Добрин не ме усети, когато бръкнах в джоба му по време на прегръдката, и си откъснах малко. Пък може и да е усетил, но да се е направил, че не забелязва... Съдържа доста неща, и си поиграх здравата, докато налучкам технологията. Но успях да го получа наново.

Интересно е. Гори със същия виолетов пламък, и уж не вдига безумна температура, но йонизацията му е стопроцентова. Студена плазма. А подухванията от тръбичките, регулирани по определен начин, създават в плазмата стоящи вълни. Когато се комбинират по определен начин, генерират сложни магнитни полета, и те като интерферират помежду си и със земното магнитно поле, правят странни неща.

Мисля, че почвам да им хващам логиката. Вчера успях да предвидя точно кои дупчици да запуша и отпуша, за да накарам машината да се издигне от земята. Ерген съм, имам време за експерименти колкото ща, имам и екстра глава. До най-много година ще съм му хванал всичката цака.

Е, добре. Ще имам машина, която може да ме вози навсякъде – дори във времето. А какво ще правя с нея?

Като начало, писна ми в тая клиника. Ако ще да си в центъра на Академията, медицината е тотална скука, а държавната заплата е мизерна. Дали да не бутна нещо назад във времето, така че да зарежа медицината, а да избера компютрите? Сто на сто ще съм доста по-паричен. И животът ще е по-интересен – в компютрите непрекъснато има новости.

Писнало ми е и всяко маце да ми се сваля. Отначало е гот, ама после идва до гуша. Още не съм измислил как, ама ще видим. Може би, ако не съм чак такъв вундеркинд? Гадно е. И да си тъп е гадно, но това е съвсем... Да съм обикновен, даже грозноват. По-лесно ще открия жена, която да си струва. Като си атрактивен момък, все пиявици ти се лепят... И за друго ще е добре – така нищо не ми е интересно, всичко го съобразявам моментално. Иначе ще съм по-щастлив.

И от сянката на бащата ще се отърва. Все търчи да ми постила килима навсякъде. И каквото и да постигна, всеки кима разбиращо: „Баща му...“ Чудя се, има ли как да уредя да не съм негов син? Май ми хрумва как...

Всъщност, иска ли ми се да помня какъв съм бил преди? Надали ще е хубаво. Току-виж завидя сам на себе си, и поискам пак старото... Но не искам и хич да не се помня. Все едно съм умрял и друг се е родил... Хм. Може би този живот да ми се струва, че съм го сънувал? Или че съм го измислил някак?... И пак да не го харесвам, че току-виж, като не помня, че съм се отказал от него, го поискам. Даже по-добре да не си оставям достъп до машината на времето, за всеки случай.

Дали бай Добрин и хората му ще ме оставят да преправям историята както ми скимне? Дори само на дребно, за мен си? Аз да съм на тях, надали. Така че сигурно ще ги срещна.

Гложди ме обаче съмнение. Да не би „аварията“ му да не е била истинска авария? Всичко да е било, за да направя аз някои промени?... Примерно ако те нямат право да ги правят, по морални или други съображения, ама аз не им знам правилата, и мога? Точно както нямат право да ми казват как се пътува във времето, ама ако аз ги излъжа и разбера, може?... На света тези промени сигурно ще са му от полза, ама на мен?

Не знам. Ще видим.

КРАЙ

© 2007 Григор Гачев

Източник: http://gatchev.info/stories/stories_bg.html

Това произведение се разпространява под лиценза „Криейтив Комънс – Позоваване –
Споделяне на споделеното“.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3783>]